

JAKUB PIECUCH

Akademia Rolnicza
Kraków

Regionalne aspekty zmian na rynku pracy w Unii Europejskiej

Jednymi z najważniejszych wyznaczników sytuacji społecznej rozszerzonej Unii Europejskiej są zmiany w poziomie spójności zarówno pomiędzy jej regionami, jak i krajami członkowskimi. Poprawie sytuacji na unijnym rynku pracy nie sprzyja spadek tempa wzrostu gospodarczego, obserwowany w ostatnich latach. Problemy gospodarcze związane z osłabieniem koniunktury przyczyniły się do wzrostu bezrobocia w wielu państwach członkowskich, jak również w poszczególnych regionach UE. Ponadto przystąpienie krajów kandydujących do Unii w roku 2004, zmieniło w sposób znaczący poziom spójności społecznej ugrupowania. Wśród tych krajów są bowiem państwa z bardzo wysoką stopą bezrobocia (Polska, Słowacja) oraz takie, gdzie bezrobocie nie stanowi w chwili obecnej wielkiego problemu (Cypr, Węgry)¹. Należy tu podkreślić, iż narastanie dysproporcji w rozwoju społecznym, ale także i ekonomicznym stanowi od lat cechę charakterystyczną kolejnych etapów rozszerzenia Unii Europejskiej. Na przestrzeni ostatnich 45 lat zaobserwować można istotne wahania w poziomie bezrobocia pomiędzy państwami członkowskimi. Jest to efekt rozszerzania Unii Europejskiej o kolejne kraje, różniące się w sposób istotny pod względem sytuacji na rynku pracy. Z jednej strony integracja Hiszpanii (21,5% stopa bezrobocia w 1985 roku) i Finlandii (15% w 1995), a w drugiej strony Grecji (4% w 1981) i Austrii (4% w 1995) spowodowały wzrost dysproporcji społecznych wewnątrz ugrupowania. Moment, w którym dysproporcje te osiągnęły swój najwyższy poziom, związany był z przystąpieniem Hiszpanii do WE i powiększającą się lawinowo liczbą osób bezrobotnych w tym kraju. Niemniej jednak wraz z poprawą sytuacji w Hiszpanii i Irlandii, popartą wzrostem zatrudnienia w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych, spójność społeczna ugrupowania zaczęła się zwiększać².

¹ European Commission, *Third report on economic and cohesion. A new partnership for cohesion. Convergence, competitiveness, cooperation*, Luxembourg 2004.

² European Communities, *50 years of figures on Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2003, s. 75.

Te pozytywne zmiany dokonujące się na unijnym rynku pracy zostały jednak zahamowane w wyniku spadku tempa wzrostu gospodarczego i rozszerzenia UE na kraje Europy Środkowo-Wschodniej. Stopa bezrobocia w Unii Europejskiej, liczącej dwadzieścia pięć państw wzrosła z poziomu 8,9% w roku 2002 do 9,1% zasobu siły roboczej w roku 2003. Należy dodać, iż stopa bezrobocia wśród 15 dotychczasowych członków UE wzrosła (z 7,8% do 8,1% zasobu siły roboczej), natomiast obniżyła się w nowych krajach członkowskich (z 14,9% do 14,5% zasobu siły roboczej)³.

Nieco inaczej kształtuje się sytuacja na poziomie unijnych regionów. Sytuacja w regionach, piętnastu dotychczasowych państw członkowskich, uległa pewnej poprawie. Średnia wartość stopy bezrobocia w 10 regionach o najwyższym poziomie bezrobocia w tej grupie państw, uległa obniżeniu pomiędzy rokiem 1987 a 2001 o 2,6 punktu procentowego (z 22,9 do 20,3%). Natomiast, jeżeli w analizie uwzględnimy nowe kraje unijne, okaże się, iż w wyniku ostatniego rozszerzenia UE nastąpił, w porównaniu do roku 1987, nieznaczny wzrost stopy bezrobocia w najbardziej dotkniętych tym problemem regionach (z 22,9 do 23,0% zasobu siły roboczej).

Na przestrzeni badanych 15 lat nastąpiły istotne przesunięcia w obu grupach regionów. W roku 1987 wśród 10 regionów z najwyższą stopą bezrobocia znalazły się dwa regiony włoskie i aż osiem hiszpańskich wspólnot autonomicznych. Jednak w roku 2003 ilość hiszpańskich regionów zmniejszyła się do trzech, a ilość regionów włoskich wzrosła do czterech. Natomiast wraz ze zjednoczeniem Niemiec pojawiły się także dwa landy wschodniemieckie oraz jeden region grecki. Jeżeli analizą obejmujemy także regiony nowych państw członkowskich, okaże się, że cztery regiony najpoważniej dotknięte problemem bezrobocia to polskie województwa. W grupie 10 regionów o najwyższej stopie bezrobocia znajduje się jeszcze jedno polskie województwo kujawsko-pomorskie, a ponadto dwa regiony niemieckie, dwa słowackie i jeden włoski (tab. 1).

Ostatnie lata przyniosły także zmiany w grupie 10 regionów o najniższym poziomie tego wskaźnika. Analizując regiony obecnych państw członkowskich można powiedzieć, iż zmiany stopy bezrobocia były korzystne, gdyż charakteryzowały się tendencją malejącą (0,7 punktu procentowego pomiędzy 1987 a 2003 rokiem). Natomiast, co znaczące, w grupie regionów o najmniejszych problemach na rynku pracy nie ma ani jednego regionu z państw, które w maju 2004 roku stały się członkami UE.

Poziom stopy bezrobocia w 10 regionach o najtrudniejszej sytuacji w roku 2001 był, w wyniku dokonujących się przemian, 8,5 raza wyższy niż w regionach charakteryzujących się najniższym bezrobociem. Ta relacja w roku 1987 korzystniej przedstawiała się w przypadku pierwszej grupy regionów, gdyż różnica była jedynie 6,5-krotna. Jeżeli jednak w analizie uwzględnimy regiony nowych

³ Statistics in focus, *Regional unemployment in the European Union and candidate countries in 2003*, EUROSTAT 3/2004.

Tabela 1

Regiony o najwyższym poziomie stopy bezrobocia w latach 1987, 2001 i 2003

1987 ¹			2001 ¹			2003 ^{1, 2}		
1.	Andaluzja (ES)	31,1	1.	Kalabria (I)	24,8	1.	Dolnośląskie (PL)	26,0
2.	Extremadura (ES)	25,9	2.	Kampania (I)	22,4	2.	Zachodniopomorskie (PL)	25,5
3.	Wyspy Kanaryjskie (ES)	25,5	3.	Andaluzja (ES)	22,3	3.	Lubuskie (PL)	24,5
4.	Kraj Basków (ES)	23,2	4.	Extremadura (ES)	22,1	4.	Warmińsko-mazurskie (PL)	23,9
5.	Katalonia (ES)	21,8	5.	Ceuta i Melilla (ES)	21,9	5.	Kalabria (I)	23,4
6.	Kampania (I)	21,5	6.	Sycylia (I)	20,8	6.	Kujawsko-pomorskie (PL)	21,8
7.	Murcja (ES)	21,4	7.	Sardynia (I)	19,1	7.	Východné Slovensko (SL)	21,8
8.	Walencja (I)	20,1	8.	Dessau (D)	16,9	8.	Halle (D)	21,3
9.	Asturia (ES)	19,7	9.	Halle (D)	16,9	9.	Dessau (D)	21,3
10.	Kantabria (ES)	18,8	10.	Dytiki Makedonia (GR)	15,8	10.	Stredné Slovensko (SL)	20,5
Średnia dla 10 regionów o najwyższej stopie bezrobocia		22,9	Średnia dla 10 regionów o najwyższej stopie bezrobocia		20,3	Średnia dla 10 regionów o najwyższej stopie bezrobocia		23,0

¹ Bez posiadłości zamorskich, UE 15.² UE 25.

Źródło: Commission of the European Communities, *Sixth periodic Report on the Social and Economic Situation and Development Regions in the European Union*, Brussels/Luxembourg 1998; Commission of the European Communities, *Second progress report on economic and social cohesion*, Brussels/Luxembourg 2003, Statistics in focus, *Regional unemployment in the European Union and candidate countries in 2003*, EUROSTAT 3/2004.

państw członkowskich, to różnica pomiędzy grupą 10 regionów o najwyższym i najniższym poziomie bezrobocia w roku 2003 będzie już 9-krotna. Kolejny etap rozszerzenia Unii Europejskiej przyniósł więc narastanie dysproporcji w rozwoju społecznym ugrupowania. U podstaw tych niekorzystnych zmian znajduje się wyjątkowo ciężka sytuacja na rynku pracy w Polsce i na Słowacji. W wielu polskich i słowackich regionach stopa bezrobocia przekracza kilkakrotnie przeciętną wartość tego wskaźnika dla całej Unii.

W grupie 10 regionów o najniższym poziomie stopy bezrobocia zmiany były również istotne. W roku 1987 grupa ta zdominowana została przez regiony zachodniemieckie, których było 7. Jednak przemiany związane ze zjednoczeniem Niemiec, jak również kolejne z rozszerzeniem Unii w roku 1995 spowodowały, że

w grupie tej znalazły się dwa regiony angielskie, po jednym fińskim, portugalskim i austriackim, natomiast żaden niemiecki. O ile w roku 1987 zdecydowanie najniższe bezrobocie występowało właśnie w Niemczech, o tyle w 2001 roku grupę z najniższym wskaźnikiem bezrobocia zdominowały regiony holenderskie [5]. Dane z ostatniego analizowanego roku wskazują na kolejne zmiany. Tym razem w grupie regionów o najniższym stopie bezrobocia znalazło się najwięcej regionów angielskich [3] i włoskich [3] oraz dwa regiony austriackie i holenderskie (tab. 2). Jak widać, koszty zjednoczenia Niemiec i problemy gospodarcze tego kraju w sposób wyraźny odbiły się na rynku pracy. Spadek tempa rozwoju gospodarczego Niemiec przełożył się znacząco na spadek ilości oferowanych miejsc pracy.

Tabela 2

Regiony o najniższym poziomie stopy bezrobocia w latach 1987—2003

1987			2001			2003 ¹		
1.	Luksemburg (Grand-Duché) (L)	2,5	1.	Utrecht (NL)	1,2	1.	Region Autonomiczny Bolzano/Bozen (I) ²	2,0
2.	Kriti (GR)	2,7	2.	Åland (FIN)	1,3	2.	Salzburg (A)	2,3
3.	Stuttgart (D)	3,1	3.	Berkshire, Bucks & Oxfordshire (UK)	1,6	3.	Zeeland (NL)	2,5
4.	Tübingen (D)	3,2	4.	Flevoland (NL)	1,9	4.	Tyrol (A)	2,5
5.	Açores (P)	3,7	5.	Noord-Holland (NL)	2,0	5.	North Yorkshire (UK)	2,7
6.	Freiburg (D)	3,8	6.	Noord-Brabant (NL)	2,0	6.	Region Autonomiczny Trento (I) ²	2,9
7.	Schwaben (D)	3,9	7.	Surrey, East & West Sussex (UK)	2,0	7.	Emilia-Romagna (I)	3,0
8.	Oberbayern (D)	4,1	8.	Zuid-Holland (NL)	2,1	8.	Dorset and Somerset (UK)	3,1
9.	Karlsruhe (D)	4,2	9.	Oberösterreich (A)	2,1	9.	Gloucestershire, Wiltshire & N. Somerset (UK)	3,2
10.	Unterfranken (D)	4,3	10.	Açores (P)	2,2	10.	Gelderland (NL)	3,3
Średnia dla 10 regionów o najniższej stopie bezrobocia		3,5	Średnia dla 10 regionów o najniższej stopie bezrobocia		2,4	Średnia dla 10 regionów o najniższej stopie bezrobocia		2,8

¹ UE 25.² Nowe włoskie regiony ustanowione w roku 2003 (poziom NUTS II).

Źródło: Commission of the European Communities, *Sixth periodic report on the Social and Economic Situation and Development Regions in the European Union*, Brussels/Luxembourg 1998; Commission of the European Communities, *Second progress report on economic and social cohesion*, Brussels/Luxembourg 2003; Statistics in focus, *Regional unemployment in the European Union and candidate countries in 2003*, EUROSTAT 3/2004.

Dodać tu należy, że poważnym problemem w wielu unijnych regionach jest wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet i osób młodych⁴. Trudności w znalezieniu pracy prowadzą często do zagrożenia wykluczeniem tych szczególnie wrażliwych grup z życia społecznego. Dlatego właśnie Unia Europejska kładzie szczególny nacisk na pomoc dla tych grup. Pomimo to w wielu unijnych regionach poziom bezrobocia wśród młodzieży i kobiet znacznie przekracza analogiczne wartości wśród męskiej części społeczeństwa. Stopa bezrobocia wśród kobiet na poziomie 25 państw unijnych wyniosła w 2003 roku 10%. Stopa bezrobocia kobiet w dotychczasowych krajach członkowskich jest niższa i wyniosła w 2003 roku 8,9%, natomiast w przypadku nowych państw członkowskich wskaźnik ten osiągnął poziom 15,3% (tab. 3).

Wśród regionów o najniższej stopie bezrobocia znalazło się aż pięć regionów z Wielkiej Brytanii, po dwa regiony austriackie i holenderskie oraz włoska prowincja autonomiczna. Najniższy poziom stopy bezrobocia odnotowany został w regionie Salzburg i wyniósł 2,3% zasobu siły roboczej i był niższy o 0,5 punktu procentowego w porównaniu z rokiem 2002. Średnia wartość stopy bezrobocia

Tabela 3

Regiony o najniższym poziomie stopy bezrobocia wśród kobiet (lata 2002—2003)

Region	Stopa bezrobocia wśród kobiet 2002	Stopa bezrobocia wśród kobiet 2003
Salzburg (A)	2,8	2,3
Dorset & Somerset (UK)	3,4	2,4
Zeeland (NL)	2,8	2,4
Tyrol (A)	1,8	2,6
Prowincja Autonomiczna Bolzano/Bozen (I) ¹	2,4	2,7
Cheshire (UK)	3,2	2,8
Surrey, East & W. Sus. (UK)	3,6	3,1
Devon (UK)	3,2	3,2
Utrecht (NL)	2,4	3,3
East Anglia (UK)	3,3	3,4
Średnia dla 10 regionów o najniższej stopie bezrobocia wśród kobiet	2,9	2,8

¹ Nowy włoski region ustanowiony w roku 2003 (poziom NUTS II).

Źródło: Statistics in focus, *Regional unemployment in the European Union and candidate countries in 2003*, EUROSTAT 3/2004.

⁴ European Commission, *Employment in Europe 2004. Recent Trends and Prospects*, Luxembourg 2004.

w roku 2003 wyniosła w tych regionach 2,8% i była niższa w porównaniu z rokiem 2002 o 0,1 punktu procentowego (tab. 3). Regiony te cechują się ogólnie niskim poziomem stopy bezrobocia, związanym z wysokim tempem rozwoju gospodarczego. Dlatego też i bezrobocie wśród kobiet kształtuje się na bardzo niskim poziomie.

Niestety, należy zauważyć, że wśród regionów z najwyższą wartością stopy bezrobocia wśród kobiet znajdują się dwa polskie województwa: warmińsko-mazurskie oraz zachodniopomorskie. Przy czym, obok polskich województw, na liście dziesięciu najbardziej dotkniętych problemem bezrobocia wśród kobiet są trzy terytoria zamorskie Francji, trzy regiony włoskie, hiszpańska Andaluzja i grecka Dytiki Makedonia. W dwóch regionach, włoskiej Kalabrii oraz francuskiej Réunion stopa bezrobocia przekroczyła 30%. Średnia wartość stopy bezrobocia w roku 2003 wyniosła w tych regionach 28,5% i była niższa w porównaniu z rokiem 2002 o 0,5 punktu procentowego (tab. 4).

Nie jest przypadkiem, że w grupie regionów najmocniej dotkniętych problemem bezrobocia znajdują się regiony polskie, a także hiszpańskie, greckie, jak również włoskie. W regionach tych bowiem przyczyną tego rodzaju bezrobocia, są nie tylko problemy ekonomiczne całej gospodarki, ale także tradycyjny model zatrudnienia, w którym preferuje się zatrudnianie mężczyzn.

Tabela 4

Regiony o najniższym poziomie stopy bezrobocia wśród kobiet (lata 2002—2003)

Region	Stopa bezrobocia wśród kobiet 2002	Stopa bezrobocia wśród kobiet 2003
Warmińsko-mazurskie (PL)	27,7	26,0
Dytiki Makedonia (GR)	23,3	26,1
Andaluzja (ES)	28,5	26,5
Zachodniopomorskie (PL)	26,3	27,0
Gwadelupa (FR)	28,6	27,6
Kampania (I)	30,6	28,0
Gujana (FR)	29,0	28,5
Sycylia (I)	28,4	28,9
Réunion (FR)	32,1	32,9
Kalabria (I)	35,6	33,3
Średnia dla 10 regionów o najwyższej stopie bezrobocia wśród kobiet	29,0	28,5

Źródło: Statistics in focus, *Regional unemployment in the European Union and candidate countries in 2003*, EUROSTAT 3/2004.

Poważnym problemem jest również rosnące bezrobocie wśród osób poniżej 24 roku życia. W tej grupie wiekowej poziom stopy bezrobocia jest dwukrotnie wyższy niż wartość tego wskaźnika odnosząca się do całego zasobu siły roboczej. W Europie liczącej 25 państw wartość tego wskaźnika osiągnęła poziom 18,4%, o 0,5 punktu procentowego więcej niż rok wcześniej. W grupie piętnastu dotychczasowych członków Unii wyniosła w 2003 roku 15,8%, natomiast w nowych państwach UE osiągnęła niebezpieczny poziom 32,3%.

Tabela 5

Regiony o najniższym poziomie stopy bezrobocia wśród osób poniżej 24 roku życia (lata 2002—2003)

Region	Stopa bezrobocia wśród osób poniżej 24 roku życia 2002	Stopa bezrobocia wśród osób poniżej 24 roku życia 2003
Tyrol (A)	—	4,5
Oberösterreich (A)	5,1	5,5
Steiermark (A)	5,8	5,7
Gelderland (NL)	4,0	5,9
Noord-Brabant (NL)	4,3	6,0
Utrecht (NL)	4,3	6,0
Niederösterreich (A)	5,7	6,1
Drenthe (NL)	6,6	6,2
Noord-Holland (NL)	3,9	6,2
Oberbayern (D)	4,1	6,3
Średnia dla 10 regionów o najniższej stopie bezrobocia wśród osób młodych	4,4	5,8

Źródło: Statistics in focus, *Regional unemployment in the European Union and candidate countries in 2003*, EUROSTAT 3/2004.

Jak pokazuje tabela 5, do grupy regionów o najniższej stopie bezrobocia wśród osób do 24 roku życia należało w roku 2003 pięć regionów holenderskich, cztery austriackie i jeden niemiecki. Najniższy poziom stopy bezrobocia odnotowany został w regionie Tyrol i wyniósł 4,5%. Średnia wartość stopy bezrobocia wśród osób młodych w roku 2003 wyniosła w tych regionach 5,8% i była wyższa w porównaniu z rokiem 2002 o 1,4 punktu procentowego (tab. 5). To właśnie wysokie tempo wzrostu gospodarczego pozwala tym regionom na uniknięcie poważnych problemów na rynku pracy. Podobnie jak w przypadku bezrobocia wśród kobiet, tak i w przypadku grupy osób młodych rozwój gospodarczy umożliwi im znalezienie zatrudnienia.

Należy zwrócić uwagę, że w przypadku sześciu unijnych regionów poziom stopy bezrobocia wśród osób poniżej 24 roku życia przekroczył 50%. Do grupy

tej należą trzy regiony włoskie, dwa francuskie i polskie województwo zachodniopomorskie. Najtrudniejsza sytuacja dotyczy włoskiego regionu Kampania, gdzie bezrobocie wśród młodzieży przekroczyło 58%. Można jednak tam zauważyć pewne pozytywne tendencje, gdyż w większości przypadków nastąpił spadek stopy bezrobocia w porównaniu do roku 2002. Średni poziom stopy bezrobocia w tej grupie regionów osiągnął w roku 2003 wartość 51,9% i był o 1,5 punktu procentowego niższy niż w roku 2002 (tab. 6).

Tabela 6

Regiony o najwyższym poziomie stopy bezrobocia wśród osób poniżej 24 roku życia (lata 2002—2003)

Region	Stopa bezrobocia wśród osób poniżej 24 roku życia 2002	Stopa bezrobocia wśród osób poniżej 24 roku życia 2003
Świętokrzyskie (PL)	48,7	46,7
Dolnośląskie (PL)	50,2	46,8
Lubuskie (PL)	50,1	48,1
Martynika (FR)	55,2	48,7
Zachodniopomorskie (PL)	54,6	51,5
Réunion (FR)	48,6	53,0
Sycylia (I)	51,2	53,5
Gwadelupa (FR)	57,8	56,0
Kalabria (I)	58,2	56,7
Kampania (I)	59,5	58,4
Średnia dla 10 regionów o najwyższej stopie bezrobocia wśród osób młodych	53,4	51,9

Źródło: Statistics in focus, *Regional unemployment in the European Union and candidate countries in 2003*, EUROSTAT 3/2004.

Wzrost spójności społecznej, mierzonej możliwościami uzyskania zatrudnienia, stanowi jeden z fundamentalnych czynników i wskaźników rozwoju gospodarczego. Należy zwrócić uwagę, że ostatnie lata przyniosły w starych państwach członkowskich wzrost odsetka osób w wieku produkcyjnym, którzy znaleźli zatrudnienie, a w rezultacie stopa bezrobocia uległa obniżeniu.

Tymczasem całkiem odwrotny kierunek zmian można zaobserwować w nowych krajach UE. W większości państw Europy Środkowo-Wschodniej bezrobocie stało się głównym problemem społecznym⁵.

⁵ European Commission, *Employment in Europe 2004. Recent Trends and Prospects*, Luxembourg 2004.

Sądzi się, że zasadniczą przyczyną jest niekorzystna sytuacja gospodarcza w tych państwach, która wpływa negatywnie na sytuację na rynku pracy i odbija się ujemnie także na poszczególnych regionach tych krajów. Podobnie można dostrzec, że niski poziom rozwoju gospodarczego polskich województw wpływa w efekcie na poważne problemy na regionalnych rynkach pracy.

Tabela 7

PKB per capita (wg parytetu siły nabywczej) i stopa bezrobocia w polskich województwach

Województwo	PKB <i>per capita</i> UE15+AC10 = 100 2001	Stopa bezrobocia	Długotrwanie bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy (12—24 miesiące) (% ogółu bezrobotnych w województwie)	Długotrwanie bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy (ponad 24 miesiące) (% ogółu bezrobotnych w województwie)
Dolnośląskie	45,6	26,0	19,0	30,8
Kujawsko-pomorskie	40,6	21,8	18,2	34,5
Lubelskie	31,4	16,0	18,3	37,0
Lubuskie	39,9	24,5	19,1	28,5
Łódzkie	40,5	19,7	19,0	36,2
Małopolskie	38,8	18,0	19,1	32,1
Mazowieckie	69,9	16,3	18,7	36,6
Opolskie	36,4	18,3	18,6	32,1
Podkarpackie	32,0	17,7	17,0	38,5
Podlaskie	34,0	17,8	17,1	35,4
Pomorskie	44,6	20,5	20,2	31,6
Śląskie	49,0	20,2	19,4	31,0
Świętokrzyskie	34,3	19,1	18,3	37,1
Warmińsko-mazurskie	32,5	23,9	17,7	36,2
Wielkopolskie	47,6	17,1	19,4	30,5
Zachodniopomorskie	44,5	25,5	19,3	32,1
Polska	44,9	19,6	18,8	33,7

Źródło: Commission of the European Communities, *Regional unemployment rates in Candidate Countries 2002*, Statistics in focus, 1—2/2003; Commission of the European Communities, *A new partnership for cohesion, Third report on economic and social cohesion*, Brussels 2004; *Aktywność ekonomiczna ludności Polski w IV kwartale 2003 roku*, GUS, 2004.

Obserwując sytuację na polskim rynku pracy można zauważyć, że poczynając od 1997 roku stale wzrasta ilość bezrobotnych w Polsce, znacząco przewyższając wskaźniki w Unii Europejskiej. W roku 2001 stopa bezrobocia w Polsce przekroczyła 16%, a na koniec 2003 roku wyniosła 19,3%. Ta zła sytuacja na rynku pracy w skali całego państwa przekłada się na problemy w ujęciu regionalnym. Województwem najmniej dotkniętym bezrobociem w roku 2003 było województwo mazowieckie, gdzie jego stopa przekroczyła nieznacznie 15%. Natomiast aż w 6 województwach — dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, śląskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim — stopa bezrobocia przekroczyła 20%. Niestety, należy oczekiwać, że pierwsze lata członkostwa mogą przynieść dalszy wzrost bezrobocia w wyniku konieczności dostosowania gospodarki do wymogów jednolitego rynku wewnętrznego.

Wzrost spójności społecznej, mierzonej zmianami na rynku pracy jest, od momentu akcesji nowych krajów członkowskich, jednym z głównych celów Unii Europejskiej realizowanym poprzez narzędzia polityki rozwoju regionalnego. Osiągnięcie większej spójności społecznej przyspieszy bowiem dalsze pogłębianie procesów integracyjnych w Europie, gdy tymczasem narastanie dysproporcji w ramach ugrupowania stanowić może istotną barierę na drodze dalszego rozwoju.

Zagadnienie restrukturyzacji polskiej gospodarki, które staje w centrum obecnej polityki państwa i pociąga za sobą, co należy podkreślić, konieczność redukcji zatrudnienia w rolnictwie, skomplikuje w rezultacie, w sposób nieunikniony, już i tak trudną sytuację na rynku pracy. Jednak doświadczenie dotychczasowych członków Unii Europejskiej, takich jak Hiszpania, Włochy, czy Grecja wskazują na szanse, jakie w dziedzinie redukcji bezrobocia daje integracja europejska. Rozwój gospodarczy, będący następstwem akcesji, pozwala na tworzenie nowych miejsc pracy i wzrost zatrudnienia. Proces ten jest jednak długotrwały i dlatego nie należy oczekiwać szybkiego wzrostu zatrudnienia w krótkim czasie.

Bibliografia

- [1] European Commission, *Third report on economic and cohesion. A new partnership for cohesion. Convergence, competitiveness, cooperation*, Luxembourg 2004.
- [2] European Communities, *50 years of figures on Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2003, s. 75.
- [3] Statistics in focus, *Regional unemployment in the European Union and candidate countries in 2003*, EUROSTAT 3/2004.
- [4] Commission of the European Communities, *Sixth periodic Report on the Social and Economic Situation and Development Regions in the European Union*, Brussels/Luxembourg 1998.
- [5] Commission of the European Communities, *Second progress report on economic and social cohesion*, Brussels/Luxembourg 2003.
- [6] European Commission, *Employment in Europe 2004. Recent Trends and Prospects*, Luxembourg 2004.
- [7] *Aktywność ekonomiczna ludności Polski w IV kwartale 2003 roku*, GUS, 2004.